Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2010, sp. zn. 20 Cdo 436/2009, ECLI:CZ:NS:2010:20.CDO.436.2009.1

Číslo: 103/2011

Právní věta:

Právo ze směnky přiznané pravomocným rozhodnutím soudu se promlčí v desetileté promlčecí lhůtě podle § 110 odst. 1 obč. zák, a to i v případě, že směnka zajišťovala obchodněprávní vztah.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 02.12.2010

Spisová značka: 20 Cdo 436/2009

Číslo rozhodnutí: 103

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Exekuce, Promlčení, Směnky

Předpisy: předpisu č. 191/1950Sb.
§ 110 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 23. 11. 2007 M ě s t s k ý s o u d v Praze potvrdil usnesení z 19. 6. 2007, jímž O b v o d n í s o u d pro Prahu 3 zamítl návrh povinného na odklad a zastavení exekuce, odůvodněný námitkou promlčení vymáhané pohledávky. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že závazek vzniklý na základě směnky je samostatný, nezávislý na existenci zajištěné pohledávky, a že pro závěr o promlčení je nerozhodné, zda směnka zajišťovala závazek z absolutního obchodu. Neupravuje-li směnečný zákon v některých situacích běh promlčecí doby, je třeba promlčení závazku vzniklého na základě směnky posuzovat podle občanského zákoníku jako předpisu obecného, na který směnečný zákon odkazuje.

V dovolání, v němž napadenému rozhodnutí přisuzuje zásadní právní význam, povinný namítá nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů). Nesouhlasí se závěrem soudů obou stupňů, že na běh promlčecí doby, která není výslovně řešena směnečným právem, je třeba aplikovat úpravu promlčení obsaženou v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů. Zdůraznil, že směnka, která byla předmětem exekučního titulu, byla směnkou zajišťovací a sloužila k zajištění úvěrových pohledávek, kauzou směnky byl tedy obchodněprávní vztah. Zákon směnečný a šekový upravuje promlčení pouze částečně; při posuzování otázek směnečným zákonem výslovně

neřešených je třeba aplikovat obecnou úpravu promlčení. Má za to, že úprava promlčení v občanském zákoníku se ve směnečném vztahu použije pouze tehdy, byl-li příčinný závazkový vztah vztahem občanskoprávním. V daném případě, kdy kauzou směnky je obchodněprávní vztah, je třeba podle dovolatele použít zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zejména § 408. Pohledávka zajištěná směnkou se stala splatnou dne 6. 1. 1996, exekuční titul (směnečný platební rozkaz) nabyl vykonatelnosti v říjnu 1996, návrh na nařízení exekuce byl podán až dne 25. 7. 2006, podle § 408 obch. zák. tak došlo k promlčení vymáhané pohledávky. Dovolatel poukazoval na to, že v článcích publikovaných v právním systému ASPI dospěli k obdobným závěrům Z. Kovařík (Renesance směnky), R. Chalupa (Promlčení směnečných práv) a M. Zahradníčková. Má za to, že důvodně vznesl námitku promlčení a že exekuce proto měla být zastavena. Navrhl, aby rozhodnutí soudů obou stupňů byla zrušena a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud věc projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. 6. 2009 (čl. II přechodných ustanovení, bod 12, zákona č. 7/2009 Sb.).

Směřovalo-li dovolání proti té části rozhodnutí, kterou odvolací soud potvrdil výrok usnesení okresního soudu, jímž byl návrh povinného na odklad exekuce zamítnut, je dovolání v tomto směru nepřípustné (srov. též usnesení Nejvyššího soudu z 30. 11. 2004, sp. zn. 20 Cdo 1520/2003, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 12, ročníku 2004, pod číslem 233). Přípustnost dovolání není způsobilé založit ani nesprávné poučení odvolacího soudu (srov. usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 51/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Nejvyšší soud proto v uvedeném rozsahu odvolání odmítl (§ 243b odst. 5, § 218 písm. c/ o. s. ř.).

Dovolání proti usnesení odvolacího soudu, pokud jím bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně, jímž byl zamítnut návrh na zastavení exekuce, je podle § 238a odst. 1 písm. d), odst. 2, ve spojení s § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a § 130 zákona č. 120/2001 Sb., přípustné (Nejvyšší soud se dosud nezabýval otázkou kdy se promlčuje judikovaná směnečná pohledávka), není však důvodné.

Jelikož vady podle ustanovení § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jež by řízení činily zmatečným, ani jiné vady řízení (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), k nimž je dovolací soud – je-li dovolání přípustné – povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3, věta druhá, o. s. ř.), v dovolání namítány nejsou a nevyplývají ani z obsahu spisu, a protože jinak je dovolací soud vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně jeho obsahového vymezení (§ 242 odst. 3, věta první, o. s. ř.), je předmětem dovolacího přezkumu právní závěr odvolacího soudu, že právo ze směnky přiznané pravomocným rozhodnutím soudu se promlčuje v desetileté lhůtě podle § 110 odst. 1 obč. zák., a to i v případě, že směnka zajišťovala obchodněprávní vztah.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu – sice správně určenou – nesprávně vyložil, případně ji nesprávně aplikoval (z podřazení skutkového stavu hypotéze normy učinil nesprávné závěry o právech a povinnostech účastníků).

Exekučním titulem je směnečný platební rozkaz, směnka byla vystavena jako „zajišťovací“, k zajištění pohledávky z úvěru. Směnečný platební rozkaz nabyl vůči povinnému ve vztahu k vymáhané částce právní moci dne 15. 10. 1996, vykonatelný se stal dnem 19. 10. 1996. Návrh na nařízení exekuce byl podán dne 25. 7. 2006 a v průběhu exekučního řízení povinný namítl promlčení vymáhané pohledávky.

Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový, upravuje promlčení v čl. I – § 70, § 71, § 77, čl. III – § 5, neobsahuje však úpravu všech otázek spojených s promlčením, mj. ani úpravu běhu promlčecí doby judikované směnečné pohledávky (tj. pravomocně přiznané v nalézacím řízení). Je proto nutné aplikovat obecnou právní úpravu. Pro závěr, zda se použije úprava obsažená v občanském zákoníku (§ 110 obč. zák.) nebo v obchodním zákoníku (§ 408 obch. zák.), je významná otázka, zda směnečné obligace mají z hlediska obecné úpravy závazkových vztahů povahu vztahů jen občanskoprávních, anebo zda jde i o vztahy obchodní.

Směnka, ač může plnit rozmanité funkce a zajišťovat různé pohledávky, je v právní teorii (jak správně uvedl odvolací soud v odůvodnění napadeného usnesení) obvykle definována jako dlužnický dokonalý cenný papír, jímž za předpokladu splnění přísných formálních náležitostí vzniká přímý, bezpodmínečný, nesporný a abstraktní závazek určité osoby zaplatit majiteli směnky v určitém místě a čase stanovenou peněžitou částku. I když se vystavení směnky zpravidla opírá o určitý důvod, vzniká ze směnky specifický (směnečný) právní vztah, jehož abstraktní charakter tkví v tom, že právní důvod (kauza) není pro jeho existenci významný a ze směnky nevyplývá. Směnečný závazek je přitom zcela samostatný a oddělený od případného závazku, který byl původem jeho vzniku. Vzhledem k tomu, že zákon nerozlišuje jednotlivé druhy směnek (právní teorie vymezuje rozdíly mezi směnkami pro soluto, pro solvendo a směnkami zajišťovacími), je třeba i v případě tzv. směnek zajišťovacích dovodit, že nejsou akcesorickým závazkem ve vztahu k závazku jinému; jde o prostředek zajištění a nikoli o zajišťovací závazek (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2008, sp.zn. 29 Odo 1141/2006, uveřejněný pod číslem 77/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudek téhož soudu ze dne 22. 8. 2002, sp.zn. 25 Cdo 1839/2000 uveřejněný pod číslem 59/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

S ohledem na charakter směnečného závazku (bez ohledu na povahu účastníků směnečného závazkového vztahu nebo na povahu kauzální pohledávky), se proto otázky promlčení neupravené zákonem č. 191/1950 Sb., tedy i běh promlčecí doby judikované směnečné pohledávky, posoudí podle nejobecnější právní úpravy, a tou je občanský zákoník.

Stejný závěr zastává v současné době (oproti dříve publikovaným článkům, na něž poukazuje dovolatel) i právní teorie – srov. Zdeněk Kovařík Zákon směnečný a šekový, Komentář, 4. vydání, nakladatelství C. H. Beck, s. 195 – 198.

Byla-li tedy směnečná pohledávka přiznána pravomocným rozhodnutím v nalézacím řízení, použije se pro běh promlčení ustanovení § 110 obč. zák., a nikoliv ustanovení § 408 obch. zák. Oprávněný proto může podat návrh na výkon rozhodnutí nejpozději do deseti let ode dne, kdy mělo být podle rozhodnutí plněno (§ 110 odst. 1 obč. zák.).

Protože se povinnému prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost napadeného rozhodnutí zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud bez jednání (§ 234a odst. 1, věta první, o. s. ř.) dovolání proti usnesení odvolacího soudu (pokud jím bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o zamítnutí návrhu na zastavení exekuce) jako nedůvodné podle § 243b odst. 2, věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.